

მწყმოსი

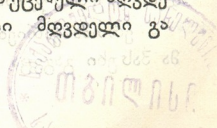

მე ვარ მწყმოსი ყეოილი: მწყმოსან ყეილმან სული თვის დაქსდეს ცხოვართათვის. (იოან. 10—11).
 ვპოვე ცხოვარი ჩემი წარწყმედილი. ესრეთ იყოს სიხარული ცათა შინა, ერთოსათვის ცოდვილისა. (ლუკ. 15—4).
 მოკვდილთ ჩემდა უკვლავნი მასურაღნი და ტვირთ-მამიძენი და მე განგისვენო თქვენ. (მათ. 11—28).

მოხუცებული მღვდლების დათხოვნისა გამო.

თუმცა ყველგან არა, მაგრამ ჩვენი საქარ. ღვედლის ზოგიერთ ადგილას დაიწყეს მოხუცებული მღვდლების უნებურად დათხოვნა, რომ ამით ახალგაზდა სემინარიელებს ადგილი აღმოჩნდნენ. ყველა კანონები სასულიერო წოდების მართვა — გამგეობისა შეკრებილია ერთ წიგნში, რომელსაც ეწოდება წესდებულება სასულიერო კონსისტორიათა ჭეუჭმ. სინოდის სხვა-და-სხვა დროის კანონდებულებათა კრებულებში. არც ერთ სასულიერო კონსისტორიათა წესდებულებაში ჰ არც ამ კრებულში არა სწერია, მოხუცებული მღვდლები დაითხოვეთ მათ უნებურად და

მათი ადგილები სემინარიელებს მიეცითო. ამ განონებში, სხვათა შორის, სწერია: არც ერთ მღვდელს არა აქვს უფლება სამსახურს თავი დაანებოს, თუ სამსახურის თავის დაწინააღმდეგობისათვის კანონიერი და პატრიარქადმი მიზღუწი არა აქვს. 60 წლის შემდეგ მღვდელს აქვს ნება, რომ სამსახურს თავი დაანებოს. შეიძლება კანონით დაითხოვონ მღვდელი მის უნებურადაც მისი მძიმე ავამყოფობისა გამო და კანონის წინააღმდეგ საქმეთა ჩადენისათვის. მაგრამ უკრეთ, როგორც გვახსოვს, არა გამოცხადებულა რა, რომ მღვდელი დაითხოვეთ, თუ მას ვენსია აქვს დასახსრებული, ანუ წირვა-ლოცვაში რაიმე შეცდესო. იყო ერთი შემთხვევა: ერთმა სემინარიელმა გამოითხოვა მოხუცებული მღვდელი კაზაქში. ეს მოხუცებული მღვდელი გა

მოცხადდა დაბარებისამებრ, მაგრამ ამ მოხუცებულმა მღვდელმა ძლიერ კარგად სწირა და ამისათვის იგი ისევ თავის ადგილზე გაუშვეს და სემინარიელს უარი გამოუცხადეს ამ მოხუცებული მღვდლის სამრევლოის მიცემაზე...

სუტრბურდის მიტროპოლიტი ისიდორე 92 წლის იყო, მაგრამ ახალგაზრდა მღვდელ-მთავრებს არ შეეძლოთ ეთხოვათ მისი ადგილი. რამდენი დეკანოზები არიან სამოცდაათი და ოთხმოცი წლისა, მაგრამ არავინ არ უბედავს მათ დათხოვნას. რამდენი მოხუცებული არსებობს დროები არიან მონასტრების წინამძღვრებად, მაგრამ ფიქრათაც არავინ გაივლებს მათ დათხოვნას და მათ ადგილზე ახალგაზრდა ნასწავლი კაცების განწყობას. რამდენი არიან, რომელთაც მოხუცებულობისა გამო ნახევრობით დალატობს მესხიერება, მაგრამ ვინ გაბედავს მათ დათხოვნაზედ ქაღალდი შეიტანოს? მამ ჩვენმა სოფლის მღვდლებმა რაღა დააშავეს ისეთი, რომ ყოველ კაცს შეუძლოს მოხუცებული მოძღვარი ეპისკოპოსო გამოიწვიოს და სამსახურიდამ მისი დათხოვნა მოითხოვოს? ამ ბოლო დროს ისეთი კაცები იწვევენ ეპისკოპოსში მოხუცებულ მღვდლებს, რომელნიც არც ერთ სკოლაში არ ყოფილან და არც სადმე სწავლა დაუმთავრებიათ...

ეს არა სანატრელი მოვლინა გამოიწვია ჩვენში სემინარიაში სწავლა დასრულებულთა რიცხვის გამრავლებამ. „რა ქნან საწყაღმა სემინარიელებმა, თუ მოხუცებულმა მღვდლებმა ადგილი არ დაუკადღესო? ამბობენ ხოლმე ხშირად ზოგიერთები. ჩვენ გვიკვირს, თუ რატომ ამასვე არ ამბობენ, როდესაც უნივერსიტეტში სწავლა დამთავრებულებს ხეავენ ასობით უსაქმით და უადგილოდ?

ამ შემთხვევის გამო ჩვენ ორიოდე სიტყვა გამოვსთქვით ჩვენს გაზეთში ახალგაზრდა სემინარიელების მღვდელად კურთხევის შესახებ და იმის შესახებაც, რომ ამ მოხუცებულნი და დასახურებული მღვდლებიც არ უნდა იყვნენ ასე უჯეროდ, გარეშე მათი სურვილისა, დათხოვნილნი, თუ მათ ჯეროვანად შეუძლიათ მსახურება.

ერთმა კარიეთელმა ახალგაზრდა მღვდელმა პასუხი გაცვა ჩვენ და დაგვიმტკიცა, რომ

მოხუცებული მღვდლები უთუოდ დათხოვნილ უნდა იქმნენ, თორემ ნასწავლ კაცს ადგილი არასოდეს არ აღმოუჩნდებაო. სხვათა შორის მას თავის თავი მოუყვდა, როგორც წამებული მოხუცებული ამხანაგი მღვდლისაგან. «ერთს მოეშორდი, სწერდა იგი, და უარესი მოხუცებული მღვდელი დაბინძინეს ამხანაგადო. მოხუცებული მღვდლები სწირავენ თვეში ერთხელ, მაგრამ ვი იმ წირვას, რვა ბოთლი ცივი წყალი უნდა სხანს თავზე ტრანსპირანს წინ, რომ მოაბრუნონ ხან-დის-ხან გულწასულობისაგან», ჩვენ არასოდეს არ გვითქვამს და არც ვიტყვივით, რომ თუ მღვდელი იქნობამდისინ მოხუცებულა, რომ ფეხზე დგომა ადარ შეუძლია, ან მოხუცებულობისა გამო გული მისდის, ამისთანა მღვდლებს ნუ დაითხოვენ-თქო. არა, ჩვენ არა ვართ თანხამ იმისთანა მოხუცებული მღვდლის დათხოვნაზე, რომელმაც იმდენი არ იცის, რამდენიც იცის ახლად სწავლა დამთავრებულმა სემინარიელმა. მოხუცებულმა მღვდლებმა სემინარიელთადენი რუსული და კლასიკური ენები არ იცოდნენ, მაგრამ ზოგიერთ სემინარიელზედ მეტი მტკიცე სარწმუნოება ჰქონდათ ვიდრე აქვსთ ჰქონდათ ნივთს უფრო დიდი მნიშვნელობა აქვს სამრევლოში. თუ მოხუცებული მღვდელი ვეზარ ლოცვილობს და თანამდებობას ჯეროვანად ვერ ასრულებს, იმას არავისი ჩივილი არ უნდა; მართებლობამ სხვის უჩველვადაც უნდა დაითხოვოს იგი ჰქონდეს გამოწოდება კი არ არის რიგი. ვსთქვათ, ეპისკოპოსო შეეშალა ორიოდე სიტყვა. განა ამისთვის უნდა დაითხოვონ? რა შთაბეჭდილებას მოახდენს ეს მრევლზედ, იკითხე... მრევლი იტყვის: ჩვენი მღვდელი არ ვარგებულა, თურმე ტუყვილად გვატყუებდნო და სხვა ამისთანაები... ძლიერ წინააღმდეგობა ისიც, როდესაც დარბი სამრევლოში არის სემინარიელი და თხოვილობს მეორე მღვდლის დათხოვნას იმ მიზეზით, რომ მისი ადგილი ხელში იგდოს...

როდესაც რაიმე უწყისობა გადავამს ფეხვებს საზოგადოებაში, იქ ყოველთვის თავაშვებულიობა ფარულაობას იწყებს. ამისთანა დროს საზოგადოებაში გარყვნილი და სულმდაბალი ზნეობაზე ქაზავებს იწყებს, მფუნაგავი მომჭირ-

ნეობის ქადაგად შეიქნება, უსწავლელი და უგუნური ბრძნობას დაიწყებს, ერთი სიტყვით მიიღოდ აირევა დავთარი. არ იფიქროთ, რომ ყველა ამას დიდი გავლენა არ ექნის ზნეობითი მხრით სამწესსაზედ.

როდესაც დავბეჭდეთ ჩვენ ამ კარიკატურის მფვდელის წერილი მოხუცებული მფვდელის დათხოვნის შესახებ, ჩვენ სიტყვას დავპირდით მკითხველებს. დღეს ვასრულებთ ამ დავპირებას. ამასთან ძლიერ გვსურდა შეგვეტყო, თურამდენად საფუძვლიანი იყო კარიკატურის მოთხრობა. დიდხანს არ გაუვლია, რომ ჩვენ მივიღეთ იმ მოხუცებული მფვდელისაგან შემდეგი პასუხი:

მამაო რეაქტივრო!

წარსული 1892 წლის «მწევისა»-ს მე-21 №-ში ჩემს თანამოსამსახურე მღვდელს უნებუბა უოკლითოფთ ჩემი დამიერიბა. ამგვარ მის ურიცო მოქმედებზედ არ გუბ- დვიდი პასუხი მიმიტბ, მაგრამ უოკლი იტვი კალღებუ- ლი არის არ დაფორცს სიმართლე და ღანანხოს იგი რეატივრე მოთვრობას ასე საზოგადოებას.

მე არ შეკვებო ჩემი ამხანაგის ზნეობის აღწე- რას, რადგან მან თვითონ მოქეიარად გამოხატა თავის დარსებობა და პოტონის სურათი. დანიშნისათხავე ჩემთან ამხანაგად მ... გ....., ან რა ჩინებული და- რიგება და დაწრალი კანონი დამიღო მან შესახებ ჩვე- ნის საერთო მრკველას მიმართვისა:

«მამაო ღ...! რომ გავტონანს, რომ რომელ სოფელ- შიაც შევს გრბი, ამ სოფლის ზნე-ჩვეულებას უნდა მი- უყუბ. შენი წინამოადგილე, კარგად იტბ, რომ შეკდრე- ბის ანჯარიშს ავღდა და ტრცხლებს არ ემატებოდა, ვა- მორცხებული აღრდგანეკე, ამიტომ გეადიბოდა და ზნე- ჩეობა⁴. წარმოადგიინეთ, რომ 40 მანეთის ადგილზე თუმნის ახდვიენბდა, თუმნის ადგილზე 3 მანეთს, 3 მანეთის ადგილზე მანეთს და ხან ნაკლებსაც... ა ჩემი ჩვეულება ეს არის, და იმედა, თქვენც მხარს მი- მტეით და თანსწორად ვამოქმედებთ მრკველი- სგან მოსათხოვნილ ანჯარიშების დროს, რომ დაზნე- ბის სასტილო არ გავხდეთ, კარგი შეძლებული თავისი ნებთ ისდის საომროცოდ 40 მანეთს გარდა 1 თუმანი სამომღვროსდა და მანეთს ანდრძის თვლისა. სასკაღი ნახკვარ საომროცოდ 20 მანეთს, გარდა სამომღვრო თუმნისა. მღარე სამომღვრო და ანდრძისას 11 მანეთს და სხვა შეძლებისაგარდა. ხანდახან ვაწარვინებენ, მარა იტლოდე, წირვა მანეთს ნაკლებ სრავან შემოტვინებ, მთლთ დარბი—8 გინა 6 შ. სულ უსაშუალო 3 შ. მინოს. სტეირკეინო: დაწებული 5 მანეთადგან 30 მანეთამ- დის სათქმელი არ არის. მოწმობას ვაჭი თუ აიღებს და იქით მიადის, ამას ნახკვარ სტეირკეინო და თუ აქ იწერს

სრულად და ასე, იმედა, ერთმანეთის სასტილოდ არ უჩვენებთ თავს საზოგადოებას და ამაში მხარს მომტემო. თქვენს ა..... 9 სტეტიმერს 1892 წ. * *)

ამისთანავე ღვთის და კაცის წინააღმდეგ მოთხოვნი- ლებაზე არმტ თუ დაკეთხანბე, არამედ საზოზრად მივიდე მისი მოწერილობა. ნუ თუ მღვდელს სიმართლე აქვს მრკველს შეწინააღმდეგებით ეკატრის ლოცვა-კურთ- ხევის აღსრულებისათვის და შეუბარებულად დაადოს მდიდარის და ღარიბის თავისი მოკონილი ფასი. უოკ- ლი მომღვრო გულღებულად მრკველი არ შეაწესოს უკ- ნონო მოთხოვნილებით, არამედ კატეჩეკებაში კიდრე უნდა შეეწიოს ღარიბთაგანს. ან ამ რკვამ ჩემი შესე- დულუბამ ააშოთათ ჩემი ამხანაგი და უშეკრად ისენი- კებს თავის ნაწრეში რეოტივრე ჩვენს სასულიერო მოთვრობას, ასე მე..... ღვთის წინაშე ტეშმარტი- ბით გავდარბებ, რომ მე არ ვარ არც მოთვლორტებულ და არც სხვაზე გამოუცდელი სამისურში, მხოლოდ მით ვარ დამნაშავე, რომ მე არ მოკოსთხოვ სამრკველს უკანონო ზოდდოსა, კანონიერს დიდის გამო- ფულებით მამღკვენ.

ამ წერილს ჩვენის მხრით განმარტება ადარ ეჭირვება... იგი სრულიად ამტვიცებს მისი დამწერის მიმართულებას...

ეჭვს გარემება, რომ ძველი სწავლება ესლან- დელ სწავლება-განათლებლას ვერ მიუღებო, ეჭვს გარემება ისიც, რომ ქადაგებითი სიტყვა, სწავლა- მომღვრობა ესლთ უფრო მეტი, ვინმე წინეთ იყო; სასტვლო არავისთვის არის, რომ დღეს სასულიერო სემინარია ამზადებს საამდევილოდ მოსწავ- ლეთა და ბევრიც იციან, მაგრამ ვიდრეიდის იმისთანა შენედილოდა ეწნებათ მრეფხიზედ ამ ახალღვარდა მომღვრობას, როგორიც ამ ჩვენ მწე- რალს «გარიეთელს» ჰქონებია, ზნეობას იოტის თდენად წინ ვერ წასწევენ და მართო ცოდნა გრომათ არა დიან. ეს, ვკონებ, ყველამ კარვად იცის.

ძლიერ დაფიქრება მართებსთ ამისთანა დრო- ში იმ სემინარიულ მფვდლებს, რომელთაც ტეშმარტიტის სურვილით უტვირთავთ მომღვრო- ბა. არასოდეს არ საჭიროებდა ხალხი კეთილ- მომღვრობა ისე, როგორც დღეს და იმედი ვაქვს, რომ ახალღვარდა სემინარიულით სემქით და ცხოვრობებთ დაუტვიცებენ თავთან სამწესსოთა, რომ ივინი არიან სამრეფვლოს კეთილი მწექმნისი და ტეშმარტიტი მომღვრონი...

ღმგ. ღ. ღამაშიაი

* *) ნამღვილი წერილი რეაქტივაში არის წარმოდგენილი. რედ.

პედაგოგიური შენიშვნები საქრეველო სკოლის მასწავლებელთა საურადადებოდ.

სკოლაში წესიერების ანუ დისციპლინის დაცვა უნდა შეადგენდეს ერთს უმთავრესს და უსაქიროვს სამზრუნველო საგანს მასწავლებლის და მოსწავლეთა მხრით. ყველა სკოლაში, სადაც სირხუმე არსებობს, საღდათური გაწრთენის წესებია შემოღებული ან საზოგადოთ, სადაც გარეგანი წესიერება სუფევს, არ არის შესაფერისად დაცული გონიერი მოთხოვნილება სკოლის წესებებისა, დისციპლინისა. დისციპლინა არის ცნოველი თვითონ სკოლის წესიერება, სისტემა სკოლის და მასწავლებლის ზნეობრივად გავლენისა მოწაფეზედ. შესანიშნავი პედაგოგები საამართლიანად ამტკიცებენ, რომ სკოლის წესიერება, დისციპლინა სულია სკოლისაო. რუტინის ერთი საპატრო პედაგოგი მიროზოლსკი ამბობს, რომ სკოლის წესიერება, დისციპლინა თვითან მასწავლებელი არისო.

სკოლის წესიერების მიზანი უნდა იყოს ბავშვის ზნეობის და მტკიცე ხასიათის აღზრდა, ამისათვის ყოველთვის ყველაზე უპირველესი და უმჯობესი საშუალება არის თვითონ მასწავლებლის პიროვნება, ამიტომ მასწავლებლისგან მოთხოვება, რომ ის მაგალითის წარმოადგენდეს თავის მოწაფეებისათვის. საზოგადო არის კარგ მასწავლებელზე ისეთია, როგორც კარგ კაცზე, მაშასადამე კარგი აღმზრდელი და მასწავლებელი, ამბობს ჟან-ჟაკ-რუსო, უნდა ცდილობდეს ჯერ თავის კარგ კაცობაზე, რომ მოწაფეებს შეეძლოს მასში პოვნა კეთილი, კარგი მაგალითებისა. ნემცების ერთი პედაგოგი კერი ამ ნიორად ახასიათებს მასწავლებლის პიროვნების გავლენას მოწაფეებზე: ბავში იცავს წესიერებას, როგორანობას ყველაფერში, თუ ამ გვარ თვისებასეე ჰხედავს თავის მასწავლებელში, აღმზრდელში; ბავში არის მშვიდი, კეთილის მსურველი, პატიოსანი, სამართლის და მშვიდობის მოყვარე, თუ მასწავლებელი უყურებს მას ყოველთვის მშვიდით, სამართლიანათა, გულკეთილათ. ბავში არის მზიარული, კმაყოფილი, გულკეთილი და ბედნიერი, თუ მასწავლებელი ამ თვისებით არის აღჭურვილი. პირიქით, ფრიად ჩვეულებრივი და ზშირი მოვლენა არის საზოგადო მოსწავლო გამოცდილებაში, რომ ჟინიანი მასწავლებელი ჩივის თავის მოწაფის თანგობაზე, ჟინიანობაზე; უმესო, უხეირო და ზარბაცი ზშირად ებრძვის სიზარბაცეს; უმეცარი და კანდიერი ჰხედავს თავის მოწაფეში კანდიერებას, თანხედობას, გაქსებულობას და სხვ. ამიტომ, როცა მასწავლებელი ჰხედავს თავის მოწაფეში უწესურობას, ნაკლებეყვანებას, პირველად მან უნდა მიაქციოს თავის საქციელს ყვარადება, ანალიზი უყოს და იშვიათი შემთხვევა იქნება, რომ ყმაწვილის ცუდი ყოფა-ქცევის ნაკლებეყვანების მიზეზი მასწავლებელი და მისი საქციელი არ იყოს.

მოწაფეების ხელმძღვანელობა შეუძლიან მხოლოდ იმისთანა მასწავლებელს, რომელსაც სიყვარული და პატრებისცემა დაუმახსურნია თავის მოწაფეთანგან. ზოგჯერ მოსიყვარულე მასწავლებლის ერთი სიტყვა, შეხედვა საკმაოა, რომ შევაჯავოს მოწაფე წესიერების დარღვევისგან. ზშირად ერთი აზრი, რომ პატრებისცემული მასწავლებელი ჩვენზე უმეყოფელი იქნებაო, შეაჩერებს მოწაფეებს ნება დაურთველ მოქმედებისაგან. ერთი და იგივე მოთხოვნილება, თუ ის ეკუთვნის კეთილ სახელიანს, ავტორიტეტის მქონე მასწავლებელს ხალისიანად დაუყონებლივ სრულდება მოწაფეთაგან, მაშინ როდესაც იგივე მოთხოვნილება უავტორიტეტო მასწავლებლის ხელში გამოიწვევს მოწაფეთა მხრით ბევრს სკოლის წესიერების დარღვევას. ბავშვები ზშირად არ არიან მორჩილი მასწავლებლისა მისთვის მხოლოდ, რომ არ აქვთ ხალისი დემორჩილონ უავტორიტეტო, მძულვარე პირს.

აქედამ სჩანს, რომ საქმის კეთილ-ნაყოფიერებისათვის საჭიროა მასწავლებელმა მოიპოვოს და დაიმკიდროს მოწაფეთა შორის კეთილი სახელი და საყვარული. კეთილი სახელი ანუ ავტორიტეტობა შეიძინება კეთილ-განწყობილების ჩამოვადებით მოსწავლეთა და მასწავლებელს შორის, სამართლიან და პატიოსან დამოკიდებულებით, მუდმივი დახელოვნებულად ზრუნვით მოწაფეთა გონებრივ და ზნეობრივ განვითარებაზე, წარმატებაზე. უეჭველია ამ გზით სწავლის საქმეში წარმატებას რაგი დიანხვენ მოწაფეები—სწველაც შეუყვარდებათ და მასწავლებელიც.

მართალია, რომ ჩვენი ბავშვები უმეტეს დროს ოჯახებში ატარებენ, სადაც, სამწუხაროდ, დედამისს უძეცრებიაა გამო ბევრს ზნეობით საწინააღმდეგობაც, ცუდ მაგალითებს ხედვენ, ისმენენ,—მაგრამ სკოლას იმისათვის აქვს აღმზრდელიობითი მნიშვნელობა, რომ აქ მინც, ამ განათლების ტაძარში,

ბავშვი უნდა ხედავდეს, უნდა ისმენდეს ყოველივე მის, რასაც შეუძლიან კეთილ-ნაყოფიერად იმოქმედოს ბავშვის აზროვნებაზე, კეთილისაღმი მისწრაფებაზე, მტკიცე ხასიათის შეთვისებაზე, შემეშაფებაზე და სხვა.

სკოლაში წესიერების დამყარება და გავრძელება იმაზედ არის დამოკიდებული, თუ როგორ მიჰყავს სწავლების საქმე მასწავლებელს. თუ სწავლება მიდის კოცხლად, ბავშვები არ იღლებიან მოწყენილობისა და ხანგრძლივის ჯდომისა გამო, მაშინ ამგვარი სწავლება იქნება საუკეთესო საშუალება სკოლაში შენაფერი წესიერების გასაგრძელებლად. დისტრეგრების აზრით კარგს სწავლებას ისეთივე კეთილ-ნაყოფიერი გაელნა აქვს ბავშვის ყოფაქცევაზე, როგორც კარგს სკოლის წესიერებას, დისციპლინას: „ვისაც შეუძლია კარგად სწავლება, ამბობს დისტრეგრები, იმას შეუძლიან კარგად წაიყვანოს სკოლის წესიერება, დისციპლინაც“. უმინსკი ამას არ კმარობს, ის ამტკიცებს, რომ გონიერულად მოწყობილ სკოლაში მოსწავლის დასჯა სინარმაქსისათვის არ შეიძლება, მისთვის რომ გაკვეთილები სკოლაშივე ისწავლება, არ შეიძლება ემშაკობისთვისაც კმაწეღის დასჯა, ამბობს უმინსკი, მისთვის რომ სკოლაში სწავლის დროს ბავშვები საქმეში არიან გართული და ემშაკობისა და ცუქქობისათვის არა სცალიანო. ამგვარი შეზღუდულობის არიან სკოლაზეც ჰედაგობე და ასეც უნდა იყოს, მაგრამ ამით, რასაკვირველია, არ ირღვევა საქიროება სხვა ზომებისა კეთილ წესიერების დასამყარებლად ჩვენს სკოლებში, სადაც უმრავლესობა ბავშვებისა იკრიბება უმეკარ ოჯახებიდან, ხშირად ცუდ ზნე-ჩვეულებით აღჭურვილია, ამისთვის მასწავლებლის და მოწაფეთა მხრით, რომელნიც სკოლაში დადიან, სავალდებულოა მიგაჩინა წესების დაცვა: ყველა მოსწავლეს და მათ დასწავლი ნიეთებს, მასწავლებლის ჩვენებით, უნდა ჰქონდეს განსაზღვრული ადგილი, თავის ახლო მასწავლებელმა უნდა დასესს დიდი და უფრო საიმედო მოწაფე კი არა, — პატარაები, სუსტები და უფრო ცუქქები, რომლებიც ითხოვენ მასწავლებლისაგან უფრო ფხიზელ ყურადღებას, უფრო ხშირ შემწეობას, მასწავლებლისაგან შევლას და დახმარებას გაკვეთილების დასწავლის დროს. კარგია აგრეთვე, რომ კარგი მოწაფეები იხსენდნ სუსტებთან, რომელთაც უფრო მალე და ადვილად შეუძლიანთ დისწავლენ რიგინად კლდის

დაჭერა ხელში, რეულებების დადებაც და წერაც. მე ჩემი გამოცდილებით ბევრჯელ დაერწმუნებულვარ ამაში, ყოველთვის, როცა კარგ მწერალთან დეცემადი ცუდათ გლახათ მწერალს — ეს უკანასკნელი უფრო მალე იცელიდა ხელს და სწერდა ისე, როგორც მისი შეზობელი კარგად მწერალი ამხანაგი. საზოგადოათ ბავშვები ადვილად ჰხადანენ წლოვანობით და ძალით ერთნაირს თავის მხლოველს, იმტრამ, რომ ამ შემთხვევაში იმათ დიდი იმედი აქვთ და დიდათ ცდილობენ არ ჩამორჩენ თავის ამხანაგებს. ერთხელ დაჭერილი ადგილი, მასწავლებლის ნებადაურთიველად, მასწავლემ არ უნდა დასტოვოს. ცარცი, ჩეარი, ღრუბელი, ავეჯულობა და სხვა დასკოლო კუთენილება, ხმარების შემდეგ, უნდა შეინახონ მისთვის მიჩენილ ადგილზე. ამაში ჰასუხის მეგბელი უნდა იყოს მორიგე მოსწავლე. თავის საკუთარს ნიეთს თეთთანვე უნდა ადვენან თვალყური. თუ სკოლაში ბევრი მოწაფე არის, სკოლიდამ გამოსვლის დროს, რომ ასცილდენენ, ხმაურობას და უწესობებს სკოლაში, საქიროა დაწყობილი გავიდენენ გარედ, როგორც მასწავლებელი, ისე მოწაფეებიც დანიშნულ დროს უნდა გამოცხადდენ სკოლაში და დანიშნულ დროსვე წაიანდენ სკოლიდგან. ყველა გაკვეთილი თავის დროზე უნდა იწყებოდეს და თავის დროზე — თავივოდეს. ამნარად დროს განსაზღვრა და სასტუკად შესრულება ჰშვილის, როგორც სწავლის წარმატების საქმეს, აგრეთვე უმტკიცებს ბავშვებს კარგს ჩვეულებას — თავგამოდებულ სწორე და რიგინ მუშაობას. თუ სწავლა იწყება არ განსაზღვრულ დროს, მასწავლებელი და მოწაფეებიც იგივანენენ, იქ არ იქნება თანამდებობის ანუ მოვალეობის პატრონსად აღსრულება და არ წარმატება სწავლის საქმეში. სკოლა დაცემა, მთელი კლასის თვალყურის სადგებლად სწავლების დროს მასწავლებელი უნდა იდგეს კლასში ისეთს ადგილს, რომ მას ადვილად შეეძლოს მთელი კლასის ყოველი მხრით ადვილად დანახვა. გაკვეთილების დროს მასწავლებლის სიარული საკლასო ოთახში, რადგანაც მოწაფეთ გულის ყურს უფნატებს, თუქც შემთხვევა და საქიროება არ მოითხოვს, საქირო არ არის. იქ სადაც მოწაფეები თავისუფლად, ფართოდ, ხალვათად სხედან, ადვილად შეიძლება სკოლის წესიერების დაცვა, მაგრამ თუ ბევრი მოწაფე ზის ერთად და ეწიროობა არის — მასწავლებლებს უფრო დიდი ყურადღება, ეწერგია და

მეკადნეგობა მართებს სკოლის წესიერების დაცვას.

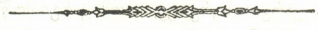
ამ უკანასკნელ დროში, როგორც პედაგოგებმა, აგრეთვე ექიმებმაც განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციეს საკლასო სტოლების და სკამების რიგიანად, ჰიგიენური მოთხოვნების შესაფერისად მომართვას, მოწყობას. ცნობილია, რომ ადამიანი, როცა ზის, მხოლოდ ნახევრად ისვენებს; ჯდომის დროს ტანს იტერს, იმაგრებს ხერხემლის ძვალი და ზურგის კუთები, თავს—კისრის კუთები, რომელიც ზოგიერთ ძალდატანების შემდეგ თხოვლობს დასვენებას. რადგანაც ცუდად მოწყობილი სკამები, სტოლები არაფერ შემწეობას არ აძლევს კუთებს, ამიტომ კუთები მალე იღლება, სუსტდება, რის გამო ბევრი ზურგში იხრება და თავიც წინ მკერდზედ ჩამოეკიდება. ხერხემლის ძვლის გამრუდების გარდა სკამზედ საზურგის და ფეხის დასადგმელის უქონლობისა გამო ბევრს ხშირად ემართება სისხლის ავარდნა თავში, ამას მოყვება ცხვირიდან სისხლის დენა და სხვა ბევრი ცუდი შედეგი. პირველ გაცეითლის დასაწყისში მოწვევები სხედან, როგორც რიგია, —პირდაპირ, არ ეყრდნობიან რასმე, არ ირხევიან აქეთ იქით, მაგრამ რაკი ნახევარი საათი გაივლის, თუ სტოლი და სკამი, როგორც უნდა ისე არაა მოწყობილი, კუთები სუსტდება და ბევრი სცილილობს როგორც მოუხდენა მას, ისე დაჯდეს, დაისვენოს, იდაყვის სტოლზე დასდებენ, თავის მეზობელ მხანაჯს მიაწვებიან, მიბეჯინებიან, ფეხებს აბარტყუნებენ. კლასში დაიწყება ხმაურობა, ასტყდება ხანდისხან ხრიალი, ალიაქოთიც, იშლება სკოლის წესიერება, დისციპლინა, მასწავლებელი იძულებულია, რომ ამის გამო რამდენჯერმე სხვა-და-სხვა ზომები მიიღოს წესიერების ჩამოსადგენად და თავის პირდაპირ გზას ასცილიდეს.

ამ ნაკლებუფერებთა ასაცილებლად საჭიროა მასწავლებელმა საკლასო სტოლებისა და სკამების გაცეითების დროს სახეში იქონიოს შემდეგი პირობანი: სტოლს ისეთი სიმაღლე უნდა ჰქონდეს, ბევრს ძირს ჩაშვერილი ხელის იდაყვამდის უსწორდებოდეს. სკამის სიმაღლე იატაკიდან ბევრის წიგის სიმაღლეს უნდა უდრიდეს, ასე რომ დაჯდომის დროს ბავშვის ფეხი სწორი კუთხით უნდა მოიხაროს მუხლში, ტერფი მთლად უნდა იდგეს იატაკზე, ან ფეხის დასადგმელ ფიცარზე, რომელიც სკამებს უეჭველად უნდა ჰქონდეს სიგანით ხუთი დიუმიზე არა ნაკლებ

ბი, რომ ფეხი თავისუფლად მოათავსდეს ზედ. სკამს უნდა ჰქონდეს აგრეთვე ცოტა უკანით დახრილი საზურგე, თითო სტოლს ორი ბავშვისათვის სამყოფი ადგილი უნდა ჰქონდეს.

ყველა შემოდგომულ საკლასო წესების დაცვას და ასრულებას უდიდრად უნდა თხოვლობდეს მასწავლებელი მოწვეთაგან, მაგრამ რომელიმე წესიერების დარღვევის შემდეგ მოწვეთისაგან მასწავლებელმა არაოდეს სასტიკი ზომები როგორცაა—ცემა, ხელით შეხება, სახაზავების მტერევა თავზე, დაოქება და სხვა, არ უნდა იხმაროს. ეს ზომები ღიბი ხინა, რაც ახალი სკოლებიდან, ამ ჰუმანიტურ სახელოსნოდან განიღვენა და ძველი სკოლების ისტორიულ არხივს ჩაბარდა. სამწუხაროდ ზოგი ჩვენში მაღალ განათლებულებშიდაც, რომელთაც პედაგოგიური განათლება ჩრდილოეთში დომოსტროის პედაგოგიური თხზულებებიდან შეუქმნათ, მოიპოვება ისეთები, რომელთაც თანამედროვე პედაგოგის მოთხოვნებიდან არა ესმისთ რა, სამასი წლის წინად ამბობდა, ქდაგებდა ამოს კომენსკი, რომ სასტიკ დასჯას სკოლაში და არც შინ ადგილი არ უნდა ჰქონდესო. ადამიანის ბუნებაში თითონ მოიპოვება თესლი ცოდნისა, სიყვითისა, ადამიანი თავის ბუნებით ეწაფება სწავლას, ცოდნის შექმნას, მასწავლებელმა საჭიროა ცოტათი შეგულიანება, გონიერი ხელმძღვანელობა, რომ ყმაწვილი გასწორდეს, არ საჭიროებდეს სასტიკ ზომებს. მაგრამ ეს შეიძლება მაშინ, თუ სწავლების საქმე რიგიანად, გონიერად მიდის. ცუდად სწავლების დროს დასჯა აუცილებელია, ამიტომ მასწავლებელი უნდა ცდილობდეს, რომ ბავშვის გულსუფრო, ერთს საგნისადმი მიქცეული, ხშირად არ იფანტებოდეს აქეთ იქით. ეს შეიძლება მაშინ, როდესაც ყველა მოწვეუ სამუშაოში მონაწილეობას იღებს და მასწავლებელიც აძლევს ზოგადად გასაგებებს, მისხლამ კითხვებს, რომელზედაც დაწერილებით შემდეგ წერლში მოეცალაზაკებთ.

დ. ბოცგამე

პედაგოგიკის ისტორიიდან

(გაგრძელება *)

ზლატონა, (429—343 ქრისტეს წინ) მოწაფე სოკრატისა, ითვლება ფრიალ შესანიშნავ ფილოსოფოსად ძველს დროში. ოცი წლის პლატონი მოვიდა ათინაში სოკრატთან და სცხოვრობდა მასთან 8 წელიწადი. სოკრატის სიკვდილის შემდეგ იმან დაიარა მთელი საბერძნეთი, იყო სიცილიაში და ეგვიპტეში და ამ მოგზაურობის დროს გამდიდრდა სწავლა-ცოდნითა. ის იყო ძლიერი ღრმად განათლებული პირი, ასე რომ იმაში გამოიხატა მთელი სულთეროცხოვრება საბერძნეთისა. ათინაში დაბრუნების შემდეგ იმან დაარსა სკოლა, რომელშიაც ასწავლიდა ახალ-თაობას სიკვდილამდის. მისი მოსაზრებანი ბავშვთა აღზრდის შესახებ მოთავსებული არიან მის თხზულებებში: «Три книги о Республикѣ» და «5 книгъ о законахъ»-ში. პლატონმა განაგრძო თავის მასწავლებლის მოსაზრებანი ბავშვთა აღზრდასწავლების შესახებ და შეადგინა მთელი პედაგოგიური სისტემა, რომელსაც დაასვა ბევრად თავის გონებისა.

ბავშვთა აღზრდა უნდა შეადგენდეს სახელმწიფოს ერთს საღმრთო მოვალეობათაგანს, ვინაიდან ახალთაობის ასეთი თუ ისეთი განათლებაზედ არის დამყარებული თვით სახელმწიფოს ასეთი თუ ისეთი მომავალი ბედი. აღზრდამ — ამოაბს პლატონი — უნდა თანდათან შეაჩვიოს, შეათვისებინოს ახალთაობას ხასიათი იმ ცხოვრებისა, რომელიც მოწონებულია და განსაზღვრული კანონის მიერ და საუკეთესო კაცებისგანაც გამოცდილი და აწონილი დაწვრილია, ამ შემთხვევაში დიდი მწიფნელობა აქვს შეჩვევას, რომელიც ჩაუნერგს ნორჩს ბავშვს გულში სიყვარულს ასეთი ცხოვრებისას.

აღზრდა ბავშვებისა უნდა დაწყებულ იქნეს მათს დაბადებამდის. ცოლ-ქმარის ქორწინებრივი შეკავშირება უნდა იყოს დამყარებული წრფელს და წმიდა სიყვარულზედ, რომელსაც შეუძლია მათ შორის დაამკვიდროს მშვიდობა და მყუდროება. ცოლ-

ქმარი «შვირთების» დროს უნდა ფხიზელი იყენენ ე. ი. არ უნდა იყენენ მთერალნი; წინააღმდეგ შემთხვევაში მათს შვილს რაიმე ნაკლულეცანება გამოეყვება ან სხეულისა და ან სულისა. ფხ-მიმე ქალი უნდა რამდენიმე საათობით ყოველს დღეს სასიგნორად იარებოდეს წმინდა ჰავრზედ; ის ორსულობის დროს უნდა სტეებოდეს მშვიდი და წყარის ცხოვრებითა და არ უნდა ძიქვეოდეს გულის წყარობას, მრისხანებას; წინააღმდეგს შემთხვევაში გულ-ფიქვლობა ნერვების შემწეობით საშოში მყოფს შვილს გარდაეცემა და ესრედ შვილი მისი გამოვა ავეული. დაბადების დღიდან სამს წლამდის ბავშვის ფიზიკურს აღზრდას უნდა მიექცეს ჯეროვანი ყურადღება. მშობლები და აღმზრდელნი — უნდა სცდილობდნენ — პლატონის აზრით — განავითარონ ყოველივე ნაწილი ბავშვის სხეულისა თავისუფლად. სამს წლამდის ბავშვს ხშირად ხელით უნდა ატარებდნენ წმინდა ჰავრზედ. მაგრამ მშობლები და აღმზრდელნი უნდა სცდილობდნენ ბავშვი ნამეტნავად არ გაასათუთონ. გასათუთებას შეუძლია ბავშვი ანჩილი და აუგულა გამოიყენას, ბავშვს ამასთანავე ნამეტანსასტიკად არ უნდა ეპყრობოდნენ. სასტიკად მოპყრობას შეუძლია ბავშვი მშიშარა და მხლელი გამოიყენას. ამ შემთხვევაში ფრიალ საქიროა ზომიერება, რომელსაც ჩავეგონანებს კეთილ-გონიერება და ბრძნული გამოცდილება. ბავშვის ნორჩი ბუნება მეტის მეტად ჩქარა ეძლევა შთაბეჭდილებას, უყვარს მას მიბაძვა დიდებისა, — ამიტომ — პლატონი უჩვენებს მშობლებს ფრთხილად იყენენ ბავშვის წინაშე, რომელსაც შეუძლია აღვილად შეითვისოს მათი სიტყვა-პასუხი, საქციელი და მოქმედება. მოვალე არიან მშობლები ბავშვის წინაშე სცხოვრობდნენ თანახმად ნამვილის წინაშის მოთხოვნილებისა, და ასეთს ცხოვრებას ექნება ბავშვის ნორჩის ბუნებაზედ უფრო დიდი საკეთილო გავლენა, ვინემ მშარალს დაორიგებას. მშობლებმა უნდა განაშორონ ბავშვი ყოველივე მას, რასაც შეუძლია გახრწანს მისი ბუნება. გაუფუჭოს მას ხასიათი. ბავშვს არასოდეს არ უნდა უშაბან ისეთი ამბები, რომლებიც გამოიწვევენ მის თავში საშიშ წარმოდგენათა, არ უნდა დაუხატონ ისეთი სურათები, რომელნიც საზარელი არიან ან მოპკვლენ მის გულში სიმშიარულეს სულისას, ძალას ნებისას და მისწრაფებას გონებისას. სიმშიარულეს სულისას, მყუდროებას გონისას შეუძლია აღადგინ-

*) იხ. «მწიგნობარ-ს» № 5—6, 1893 წ.

თოვანოს ბევრის მისწრაფებანი, განაკისკროვნოს მისი ხსიათი და ესრედ საფუძვლად ექმნეს მის ჯეროვანს წარმატებასა, მის ყოველ-მხრივ განვითარებასა.

სამიღვან ექვს წლამდის ბავშვები ორისავე სქესისა უნდა გართობილ ექმნენ სხვა-და-სხვა სათამაშოებში. ამისთვის საჭიროა ექმნეს დანიშნული განსაკუთრებული ადგილი, სადაც უნდა გროვდებოდნენ ბავშვები სათამაშოდ. ბუნება ბავშვისა ისეა მოწყობილი, რომ თვით თხოულობს სათამაშოებს, — ბავშვს უყვარს სათამაშო ნივთების ხმარება, ის თვითონ თხზავს სხვა-და-სხვა სათამაშო ნივთებს და მით ერთობა. სათამაშოები ძლიერ სასარგებლონი არიან ბავშვისთვის. ისინი ბავშვს აძლევენ მიმართულებას და ესრედ ამზადებენ მომავლისთვის. ყველა ბავშვს არ უყვარს ერთნაირი სათამაშოები. თითოეული ბავშვი ირჩევს სათამაშოს თვისი ხასიათის, თვისი აგებულების შესაფერს. მომავალი არქიტექტორი ბავშვობის დროს აშენებს სახლებს, ანგრვებს მის და ისევ აშენებს, — მომავალი ღურგალი სთლის ჩიხარს, ნაფოტებიდან ქოხს აშენებს და სხვა... ამიტომ საჭიროა დიდი ყურადღება ექმნეს მიქცეული სათამაშოებზედ. გამოკდილს აღმზრდელს შეუძლია მათის შემწეობით გვიგოს, თუ რას ეტანება ბავშვი, რაში უფრო იხენს ნიჭსა და ამის თანახმად აღზარდოს იგი. ბავშვები თამაშობის დროს უნდა იყვნენ ქეთილ-გონიერი და ზნეობით საიმერო გადავიოს ხელმძღვანელობის ქვეშე. გადიებმა უნდა უამბონ დრო გამოწვევები ბავშვებს მოთხრობანი და გარდმოცემანი სარწმუნოებრივი და ზნეობრივი შინაარსისა, რომ იმის მეოხებით ისინი პატარობითვე შეეჩვიონ კეთილ-ზნეობას, რომელიც შეადგენს ძვირფას გვირგინის კაცის ცხოვრებისას. აღმზრდელმა (გაღამ) ამ ხანებში, 3—6 წლამდის, უნდა შეაყვაროს ბავშვს თავი. უკეთუ ბავშვს უყვარს თავის აღმზრდელი — ამბობს პლატონი — უკეთუ ენდობა მას, ის სიხარულით მიიღებს მისგან ყოველს გეგას დარიგებას, სიამოვნებით დასუფლეს ყურს მის საუბარსა. ცემით დასჯას პლატონი უკდის თვლით უყურებს, თუმცა ურჩევს აღმზრდელს უკიდურესს შემთხვევაში, უკეთუ ნამეტანს სიკვრებს გამოიჩინეს ბავშვი, ცემით დასაჯოს იგი. მაგრამ კეთილ-გონიერი აღმზრდელი ბავშვს ცემით დაუსჯელადაც მოარჯულებს და ამიტომ ჩვენის აზრით ცემით დასჯა, რომელსაც პლატონი

ურჩევს აღმზრდელსა ბავშვის მოსარჯულეობად, საშუალოდ განგდებულ უნდა იქმნეს ხმარებისაგან. წყნალით ცემა, სხეულის დასჯა, ტყვილით აღძვრა — ნაყოფია გონების სიზნეღისა, კაცობრიობის უცილობისა და მოასწავებს, უკეთუ ჩვენს დროში იხმარება სწავლების დროს, აღმზრდელის ბარბაროსობას და მის უყვარვისობას სწავლა-ღზრდის საქმეში. ცემით დასჯას შეუძლია დაამკიროს ბავშვის გულში გრძობა თამაშობისა და საზრცხელაინაობისა, და ამ გრძობის დამკირობის შედეგი კი — ზნეობითი აღცემა. პლატონი ტყუილად არ ურჩევს მშობლებს დაღუტონარ სიკვილში შემდგომ ბავშვს სამკვიდროდ არა აუარებელი ოქრო-გვრცხელი, ეს ხმარა წამყვალი ფუჭა საუნჯე, არამედ ზნეობითი საუნჯე: გრძობას საზრცხელ-ნაშუსიანობასა და სიმეფუღი ბიწიერი ცხოვრებისა.

ექვსი წლიდან ქალები და ეაქები უნდა გამოზარონ ერთმანერთსა და აღზარდონ ისინი თანახმად მათის სქესებრივი მოთხოვნისა. ეაქები უნდა მიიზარონ პედაგოგს — აღმზრდელს, რომელიც უნდა იყოს კეთილ-ზნეობიანი და მუდამ სკდილობდეს აზოროსა თვისი მოწაფე უფკვლივე სიტუაცისა. 6—10 წლამდის ბავშვს უნდა ასწავლონ გიმნასტიკა და მუზიკა. ამ ორი საგნის სწავლება თანასწორად და თანაბრად უნდა მიდიოდეს. თუ უმეტესი ყურადღება ექმნა მიქცეული მუზიკის სწავლებას და ნაკლები — გიმნასტიკას, ბავშვის სული დარბილდება, დასუსტდება და გაქალაჩუნდება. უკეთუ უმეტესს ყურადღებას გიმნასტიკის სწავლებას მიაქცევენ და მუზიკისას ნაკლებს — ბავშვი გამოეა ფიზიკურად ჯან-მრთელი, მაგრამ ხსიათით კი მჩისე და გაუზრდელი. არ უნდა დავივიწყოთ აროდეს — ამბობს პლატონი — ის ქვეშ მარტება, რომ ჯანმრთელი სსკული კი არ შეეკმის სისრულეს სულისას, არამედ სიმშვენიერე სულისა წარმოაშობს სსკულის სიმშვენიერეს, რადგან სული მადლა სდგას სსკულზედ და იმსჯელ წინ არსებობს. აქ პლატონს სახეში აქვს პირველ არსებობა სულთა (предсуществование душ).

ილ. ფრამკ

თ. ნიკოლოზ ბარათაშვილი.

თ. ნიკოლოზ ბარათაშვილი დაიბადა თბილისში 22 ნოემბერს 1816 წელს. მისი მამა თავადი მელიტონ ბარათაშვილი პატარაობიდან თბილისში სცხოვრებდა, იმ დროის შესაფერად ნაწიწელი კაცი იყო და ქართული ლიტერატურაც საკმაოდ ჰქონდა შესწავლილი. მელიტონი სიტყვა მოსწირებელი და ნიჭიერი კაცი იყო. მის ოჯახში ხშირად დღიარებოდნენ იმ დროის შესანიშნავ პირნი. მელიტონ ბარათაშვილი იმდენად პატივცემული იყო სასოგადოებისგან, რომ რამდენჯერმე იგი აღჩეულ იქნა მაზრის თავად-აზნაურთა წინამძღოლად.

დღეა ნ. ბარათაშვილისა იყო უფროსი და თ. გრიგოლ და. ორბელიანისა ქალი განათლებული და ნიჭიერი, რომლის დები, ვეზირაგისა და ზუმბათაშვილისა დღესაც ცოცხალნი არიან. ნიკოლოზ ბარათაშვილს ტატოს უწოდებდნენ პატარაობისას. პატარაობიდანვე იგი ძლიერ ცნობის მოყვარე და ნიჭიერი იყო. 1827 წელში ის შეიყვანეს თბილისის კეთილშობილთა სასწავლებელში, რომელი სასწავლებელიც 1830 წელში გიმნაზიად გადაკეთდა. ნიკოლოზ ბარათაშვილი ლექსებს სწერდა მოწაფეობის დროსაც. ბევრი რამ შეემთხვა სწავლის დროს, ბევრი მწუხარება გამოსცდა ახალგაზდა მგოსანმა, რომელიც მრავალს სხვასაც ხშირად ხელება ხოლმე წილად სასწავლებელში, მაგრამ ნიკოლოზმა მინც ვაათავა სწავლა. ყმაწვილი შეწივრად ატარებდა დროს თავის მშობლების ოჯახში, რადგან ხშირი წყევლებმა იყო გამართული იმ დროის დიდებულ ქართველებ შორის. ამ წყევლებსთან გაჩაღებული იყო ბანქოს, ნარდის და ლოტოს თამაში, თარ-ქიანური, დიშლოპიტო, დუესური და სხვა-და-სხვა დროს გატარებდა. მალე მოყირქდა ნიჭიერი მწერალს ყველა ეს ქვიფი და დროს ტარებდა. 1835 წელში ნ. ბარათაშვილი შევიდა სამსახურში და დანიშნა სისხლისა და სამოქალაქოის სასამართლო პალატაში სტოლის უფროსად.

1844 წელში ნ. ბარათაშვილი დანიშნა ნახიჩევანის მაზრის უფროსის თანაშემწეთ. მაზრის მართველად ამ დროს იყო თ. ლ. მელიტიშვილი. 1845 წელში ნიკოლოზ ბარათაშვილი ამავე თანამდებობა-

ზე გარდაყენილ იქნა ელისავეტოპოლში. მას არ უნდოდა გადასეულა ელისავეტოპოლში, მაგრამ სილარიზე ძალას ატანდა. მამა მისი, რომელიც მტკიცედ ასრულებდა სხვა ჩვენ ქართველ თავადებთან ერთად დადებულ პირობას: ვითამაშოთ, დრო ვავატაროთ, ეჭაშოთ, ესეთ, და ჩვენ შემდეგ ქვეყანად წავიდეთ დარჩენილად. რასაკვირველია, სილარიზეში ჩავიდა, მაშულები გაუიყდეს და შეიღს არა თუ თეთონ აძლევდა შემწეობას, პირიქით მისგან მოვლოდა თავის მამულების გაუიყდისაგან გამოსხნას.

1845 წელს, ზაფხულში ნიკოლოზ ბარათაშვილი გახდა ავად ცუდი ცივიებით და ოქტომბრის თვეში გარდაიცვალა. მისი გვაში იქვე დამარხეს და მისი საფლავიც მალე დაიწყო.

1891 წელში აღიძრა კითხვა იმ სასაულოას გაუქმების შესახებ, სადაც დამარხული იყო ეს ჩვენი ნიჭიერი მწერალი. აღიძრა კითხვა მის ნეშტთა თბილისში გადმოტანაზე და მართლაც მშენიერად დაგვირგინდეს საქმე. გავით ივერიაში შემდეგ ამავეს ვკითხვლობთ ნიკოლოზ ბარათაშვილის ნეშტთა თბილისში მოსვენების შესახებ:

გვიკა დღეს, 25 აპრილს, დიდძალმა ხალხმა მოიყარა თავი ტფილისის რკინის გზის ვაგზალზე, სადა მოელოდნენ ნ. ბარათაშვილის ნეშტს განჯადამ. ვაგზალს არკამარეს და თითო მისასულიელ მოეღანზე ჭვება იყო, იმოდენა საზოგადოება მოეკრება თავი. რკინის გზის ბაჟანზე იდგა შემოდილი უფაღად სამდელო კესაკოზისა გოჩისა ალექსანდრე არკამანდრატებათა და სამდელოებით. აქვე იყენენ წარმომადგენელნი ქართველ ინტელექტულისის და მადლის საზოგადოებასა, თავად-აზნაურთა წინამძღოლნი, დეპუტატები სხვა-და-სხვა ქალაქებისა და დაწესებულებათა გვირგვინებთა მოკრებისა შესამკობად. 9/1 სათზე მოკადა მატარებელი და გაგონიდამ გადმოსკენეს გუბო ძეარფისის ნეშტით. კუბოს მოჭვენენ მოკრის სათესვაი, ლეიძელა ბაძაშვილი თ. გ. ი. ორბელიანი და სხვა მატარებელნი ქართველნი, რომელნიც გაგზავნილი იყენენ განჯას. მდირე მანაშვილის გაგზავნილი შემდეგ ნეშტი გამოსკენეს ვაგზალდამ სამდელოებარა წმინდა დმირთა-ს გალობითა. აქ, ვაგზალთან, აიოდენა ხალხმა მუხლი მოიძიება და მატევი სტა დიდებულის მგოსნის ცხედარს. შემდეგ ეს აუარებელი და ზღვა ხალხი დაიძრა და ტეპარტა ლატანიით დიდუბისკენ. ამთეიანი შემეგული იყო მდირეისის სხვა-და-სხვა გარის გვირგვინებით, კუბო

სულში უკითხეთ: ხან ქალებს, ხან ახალგაზრდობას, ხან ნათესავეებს და ისე მიასწავნიდნენ. გზა-გზა რამდენიმე ხორც გაღობდა: ხორც ქალებისად, სასულიერო სემინარიის შეკრდობასად, სათავად-ახნაურთ სკოლის მოწყობას და მ. შ. რამისა, ბ. თ. ქორამის სულმძღვანელობით. ქალების ხორც შეადგენს თბილისის დედათა სახანძრის სასწავლებლის კურს-დასრულებულ შეკრდობისაგან მღვდელს მ. კ. კარბელაშვილს. როცა ლიტინის მოსახლეობა ეგვიპტის, ხალხმა კვლავ მოიდგინა მუსლი, მისმა უოკლად უსამღვდელოესობამ წარმოასრულა შესაფრთხი და გრძობით საესე სიტყვა. თვით ეგვიპტისაში სიტყვა სთქვა წიანობის დროს მღვდელმა ტანტაქემ.

სიტყვები და ლექსები წარმოასრულეს: თ. ავაგი წერეთელმა, თ. ილი. უკუკავაძემ, გნ. ნ. კარბელაშვილმა, ქუთაისის ქალაქის მოუწამებელ ლოლუშმა, ქუთაისის ღმერთ-ტატმა დ. ბაქრაძემ, გ. წერეთელმა და სხ.

ამ ხანად მოგვეყვას სიტყვა, წარმოთქმული ქუთაისის ქალაქის მოუწამებელ ბ. ლოლუშის:

როდესაც კაცის წინ უგუო სდგას, როდესაც იგი პირდაპირ სმარეს დაჭურჭებს, მისი სული უოკლეთვის გლოვითა და მწუხარებით არის მოტეული. მაგრამ დღეს ჩვენ სხვა რამე გვრძობთ, სული სხვა გრძობით არის ხავეტ ჩვენი სული. ნაცვლად გლოვისა, ნაცვლად მწუხარებისა, ჩვენ დღეს მსოფლივ ერთ ბრწყინვალე დღესასწაულს ვხედვით, მატრო სიხარულსა გვრძობთ. დღევანდელი დღე არის და სმარადისოდ დანება ერთ საუკეთესო დღე სეპარტივლად ერთ ცხოვრებაში, არის სასიხარულო უოკლეთის კატისათვის, ვისაც ვი სწამს და უოკლეთის კეთილი ჭეშმარიტება და ახარება მათი წინსვლა და გმარებება.

ნოელორს ბარათაშვილი გაზრდილია 1845 წ. გაზრდილია უფრო ქვეყანაში, მაგრამ ახლოს, ძალიან ახლოს საქართველოსთან. მასწინაც იყო საქართველო, მასწინაც ქართველები, მასწინაც სწორედნი და გითხვალბდენ; მაგრამ საქართველოს არ უყვებია, არ ტაუბია, არ უგრძობია, რომ მან დაჭვრეტა საუკეთესო შვილი. ბარათაშვილი მიზანდა მიწას უფრო ქალაქში უოკლეთის კაცისაგან დაეყვებოდა.

ამგვარი დასასრული საზოგადო მოღვაწისა იყო ჩვეულებრივი ჩვენი ქვეყანაში. ეს კარვად იცოდნენ ჩვენთან

მოკლებანი, — იცოდა მან, რომელიც მუდამ სტიროდა სულს სიბოლეს, რომელიც გლოვდა განჭრბას სახელთა მათთა, ვინც მიმუღლისათვის თავი დასდევს.

გაიარა თათქმის ნახევარმან საუკუნემ, შეცვალა დრო. შეცვლილან თვით ქართველებიც, და დღეს ჩვეულებად, რომ ივინა შეკრებულან აქ მის სადღებლად, ვისიც დაჭვრეტა 47 წლას წინათ იმით ანბთად არ ტაუბათ. კარვს მთქმელს კარვო გამტონი უნდა. ბარათაშვილი იყო კარვო მთქმელი, მაგრამ ჩვენ ვერ ვუვით კარვინი გამტონი. ის, რასაც ვხვდებით აქ ვხვდებით, ცხადათ გვიმტკიცებს, რომ ჩვენ ეს ნაცვლულება ტაუბისწარება, თუმატ ამისთვის ნახევარ საუკუნე დატევიდა. აი, ბატონო, რას ტაუბავებს დღევანდელი დღე, აი მიხვინი ჩვენი სიხარულისა და დღესასწაულისა.

სამშობლოს მადლობა, სამშობლოსაგან ხსენება არის საუკეთესო და უდიდესი ჟილოდო, რომელსაც ვი საზოგადო მოღვაწე მიიღებს და რომელსაც სამშობლოთაგან ერთგულს შეიღეს ამატარს მადლობას გაზრდუნდის, ეს ტაუბობა უოკლეთის სწავტეობა და სისახარულა, იმიტომ რომ ცხადად გვიმტკიცებს და დტგანახებს, რომ კეთილს საქმეს თვინი მოუღვაძის და წინ წასულია.

ესლა მოკიტევი შეკენ, სასაქადულო ჩვენი პოეტო, მოკიტევი ვითარცა წარმომადგენელი ჩვენი ძველის დედაქალაქისა, მის მიერ აქ შენდა სადიდებლად წარმოგზავნილი. დღეს ჩვენი ქვეყანაში არ არის გუთხე, სადაც შენი ხსენება, შენი ქება არ იუთს. შენ დღეს შეკრთე ივინი, ვინც უმთა ვითარებაში და კატა უმტეცებაში ერთმანეთს დააშორა, შეხალა და ტაუბარა, — შენ, 47 წლის მკვლარმან, შენას მიღვარის სულით მათ ატრძინობანიე მძობა, ერთობა და შეჭვარე შენდა სადიდებლად. გაიხაროს შენთან სულმან: იგი აღარ არის რბოლი. მე შენთვის არ ვინატრი საუკუნო ხსენებას: შენი სული არის დროს არ განმოჭრება ქართველებს და ვიღაცე არსებობს ქართველობა, ვიდრე არსებობს ქართველი სიტყვა, შენი სახელი არის დროს არ მოიშლება.

თ. ნიკოლოზ ბარათაშვილის ნემტის კადმოსეფებისა კამო.

ორმოც წლის წინედ სუელ უცხო მხარეს
ერთგული შვილი საქართველოსი
მიწამ მიიკრა ვით მეგობარი,
აღარ აღირსა ხილვა მფელოსი,
სადაც სიურმითვე ნეტარ-ხსენებ უფს
თვის ტებილი ჩანგი დაუფერია,
ღ ხალხთ საამოდ, ვით ღამამ ბულებუფს,
სამპურ ენით დაუმფერია.

შესწუდა უდროოდ მის ჩანგის ქუფრა,
გულის წარმტაცვი და სამური,
აღსავსე გრძნობით ნამდვილ ქართველის,
დამატებობელი, მეგობრულ-ძმური.

განვლო რა ხანმა, და აღიჭურვენი
სწავლით ქართველნი თვის სათემოში,
ისურვეს მოძმეთ—გადმოეტანათ
ხვეწილი გვაში საქართველოში,
და უსუფოსთვის მუნ მიერთმიათ
ხარგი დიდების ტებილ სამშობლოში.

აღსრუდა კიდეც ქართველთ სურვილი,
რომლით ასრუფეს დიადი ვაფი,
და დაატასეს მოძმისა შრომა,
პოეტის ნიჭი და მისი ძალი.

ნეტარ არს იგი, ვისაც ეფდირსა
სამარადისო ესდენ დიდება!
დიდება იმას და იმის სახეფს,
ის არასოფეს აღარ მოკვდება!..

მალაქია ხოლქვაჟე.

1893 წ.
22 აპრილს.

ლმერთი რად დიქმენს აპასა?

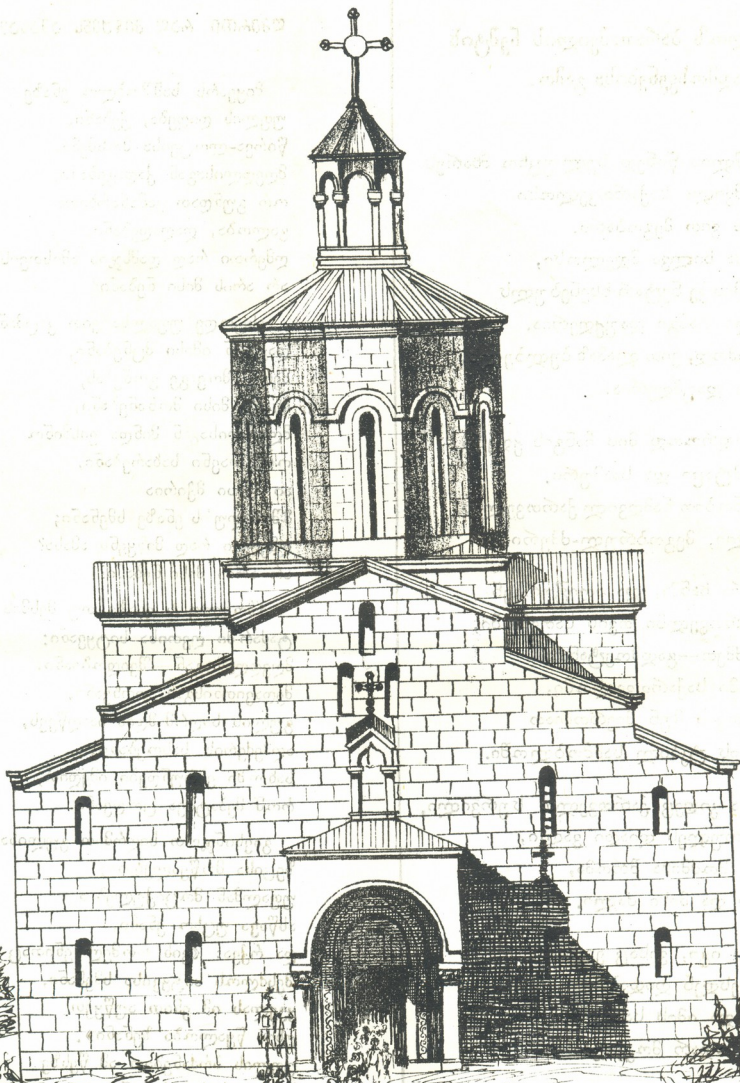
მიყვარს სამშობლო ენაზე
უფლის ღიდება, ქებანი,
წირვა-ლოცვისა მოსმენა,
მღელღისაგან ქალაგებანი,
ორ გუნდათ კანანარხითა
გალობა, ლალაღებანი;
ლმერთი რად დამსჯის ამისთვის?
არ არის მისი ნებანი?

ესკოლე უფალოსა ვით კაცან,
დაესენ იმისი მტენებანი,
მერმე მოეგე გონებას,
მწადს მისი მონანებანი,
მღელღისაგან მინდა ესმინო
ოთხ-თაენი სახარებანი,
აი ამისი მჭირია
მშობლურ-ს ენაზე სმენანი;
ლმერთი რად მიწყენს აპასა?
არ არის მისი ნებანი?

მშობლურს ენაზე თუ მესმის
ტაძარში ღელისა სიტყენი;
მღელღისაგან—შედილობანი,
მეღაღითისგან კითხვანი,
გულის სიღრმედის ჩაღწევის,
აღმეძვრის სასოგებანი;
სახლოში ვბრუნდები იმედით,
რომ მეპატივა ცოღენი.

გავსინჯოთ სიღრმით გულისათ
ზეცისა მოწყალებანი:
უფლომან მოციქულებსა
ასწავა უცხო ენანი,
და რქვა: «გინ რომელ ენითაც
შესძლოს სიტყვისა სმენანი,
ყველას იმ ენით აუწყეთ
უბვი წყალობა ზენანი».
უფლის ბრძანებით ამ წესზე
მესმოდეს სახარებანი,
ლმერთი რად დამსჯის ამისთვის?
რაც არის მისი ნებანი?!

რ. საჯახოელი

მოკვის ტაძარი აღმოსავლეთის მხრით.

მ ა ჯ ე მ ს ი

მ ა ჯ ე მ ს ი ტ ა მ ა რ ი

— მოქვის ღიდებული ტაძარი ძვეს მთაში, მოქვის მდინარეზე, აფხაზეთში, შავი ზღვის მახლობლად დაბა ოჩამჩორედგან 20—25 ვერსის მოშორებით. ეს ღიდებული ტაძარი ცხადად მოწმობს, რომ აფხაზეთი, რომელიც დღეს თითქმის გავერანებულია, ძველ დროში აყვავებული ყოფილა როგორც ეკონომიურად ისე სარწმუნოების მხრით. ტაძარი სდევს მდინარე მოქვის მარცხენა მხრით ცოტა მაღლობ ადგილზე. 1859 წელს ეს ტაძარი უნაზავს ჩვენს ისტორიკოსს დ. ბაქრაძეს, რომელიც აი რასა სწერს ამ

ტაძარზე: «ეს ტაძარი მე ვნახე იმავე მდგომარეობაში, რა მდგომარეობაშიაც იგი უნაზავს 1848 წელსი აკადემიკოსს ბროსეს, რომელიც აღტაცებაში მოიყუნა ამ ტაძრის გეგმაში, დიდ-შენი ეკლესია მოქვისა შეფუთილია სურათი; თვით გუმბათი ტაძრისა მწვანილოვან ბაღად არის გადაქცეული, რომელზედაც უზარ-მაზარი ხეები ამოსულან და წარმოადგენს განსაცვიფრებელ სურათს. შიგნით მაღალი თეთრი ქვის ნათალი სვეტები ისრებსავით ამართულან ზეცისკენ და ჰყოფენ ეკლესიას ხუთ კილობნად. იატაკი ტაძრისა მარმარილოს ქვით არის მოგებული; ფერად-ფერადი შუშის ნატყებები აქაიქ დაყრილი, საკვირველი ჩუქურთმის წმინდა ხელობა ეკლესიის

არსებზე ამტკიცებენ უმაღლესს ხარისხამდის მიწე-
ნილს ძველს ქართულს ხელოვნებას. შეენიერი ღე-
რეფანი ქვის სვეტებზე დამყარებული ვარწმომარტყ-
თელი აქვს ტაძარს თითქმის გუმბათამდის. გუმბათო-
ვში და სვეტებზე თავების ერთმანეთზედ გადასაბმე-
ლად აგურია ნახშირი. კარის ბუკები ჩამონგრეულია,
სანათურებში შუშები დასხვრეულია; ნახევარი არში-
ნი სისქე ნავაგი დაყრილია იატაკზედ; სამშუხაროდ
ტაძრის კედლებზე ზედ-წარწერა აღარად ეტყობა. ტაძრის
გარეთ არის ეგებრითელა სამრეკლო, მარჯვენით არის
ევისკოპოსის საცხოვრებელი სახლის ნანგრევები, მარცხნივ
არის პატარა სტოვა, რომელიც დღეს მთლად დაზღვეულია
და მეცნარეებით არის დაფარული. ეს შენობები შეადგენენ
ერსეოს და მარგარს ვალაენის მოქვის ტაძრისას. ძველად ამ
ტაძრის შიგნითა და გარეთა კედლებზე ბევრი წარწერები
ყოფილა, როგორც მოწმობს იერუსალიმის პატრიარქი
დოსითეოზი, რომელიც ყოფილა საქართველოში და მიმოუბი-
ლავს მოქვის ტაძარი 1659 წელში. ამ პატრიარქს მოქვის
ტაძარზე უნახავს შემდეგი ზედ-წარწერა: «დაბატულია
იმპერატორ ალექსი კომნინის დროს, აფხაზეთის დიდის
მეფის დავითის მეფობის დროს». ალექსი I მეფეობდა
1080—1118 წლებში, ხოლო დავით აღმაშენებელი
1089 წლიდან 1125 წლამდე; მაშასადამე ამ ტაძრის
შხატელობა ეკუთვნის ამ დროს ბროსეს ფიქრით». როცა
მეორეთ უნახავს ეს ტაძარი დიმიტრი ბაქრაძეს,
აი რას მოგვითხრობს: ის პატარა ეიწრო გზა,
რომელიც მე ენახე 1859 წელში, დღეს დიდ
სასოფლო შარად არის გადაკეთებული, ვალაენში
დაბანაკებულია ყაზახების აჯარა, ხოლო თეთონი
ტაძარი განახლებული იყო აფხაზეთის მაშინდელი
მელოპოლისის მიხეილ შერვაშიძისაგან, მაგრამ არა
იმ სიმშვენიერით, რაიცა ჰქონებოდა ამ ტაძრის
პირველად. ეს დიდებული ტაძარი ვადუშეთში
თავითა სამრეკლო ეკლესიად, რომელშიაც ასაფ-
ლაყენებ აფხაზეთის გამგე თავადების სასოფლო-
ობათა. ამ ტაძარში არის დასაფლავებული მიხეილ
შერვაშიძის მეუღლე და შემდეგ თეთონის ეს თავადი.
ვახუშტის სიტყვით მოქვის ტაძარი აღუშენებია
აფხაზეთის მეფის ლეონ III, რომელმაც აღაშენა
ქუთურის დიდებული ტაძარი ახალ-ქალაქის
მარჯვენით და რომელიც ვარდაიქიანა 957
წელში. რომ ამ მგეფელის არ ყოფილა
აღუშენებული ეს ტაძარი, ამას ამტკიცებს
ის ვარემოეპოს, რომ მოქვის ევისკოპოსი მოხსენე-

ბული არ არის იმ აქტში, რომელშიც აღწერილია
იერარქიული წესი საქართველოს ევისკოპოსებისა.
ეს აქტი ეკუთვნის იოსებმანის აზრით მე-VIII საუკუნის.
როგორც სწავს მოქვის ტაძრის ხატის ზედ-წარწერა-
საგან, რომელიც, ხატი, ინახება ზუგდიდის ეკლესიაში,
მოქვის ტაძარი აღუშენებული ყოფილა დავით
მშობლის სახელზედ. მეფე გიორგი პირველი და ძე
მისი ლეონ მესამე აფხაზეთა მეფენი მეფობდნენ 39
წელი. საკუთრად ლეონ მესამე მეფობდა 2 წლის
განმავლობაში. ცხადია, რომ 2 წელს ეს მეფე ვერ
აღუშენებდა ასეთს დიდებულს ტაძარს. შესაძლებელია
მან მხოლოდ დამათვარა მოქვის ეკლესიის აშენება,
დაწყებული გიორგი პირველის აფხაზეთა მეფის მიერ,
რომელმაც «ქართლის ცხოვრება» უწოდებს ეკლესიათა
მაშენებლად. აქ იყენენ ევისკოპოსები, რომელნიც
განაგებდნენ მოქვის და კრდორის მდინარეთა შორის
მდებარე ადგილებსა. როდის გაუქმდა მოქვის
ევისკოპოსო, სინამდვილით არ შეიძლება სიტყვას
კაცა, რადგან ხელთ არა გვაქვს საჭირო ცნობები,
მხოლოდ ვიცით, რომ XVII საუკუნეში ეს ენაქია
არსებობდა. ამ საუკუნის პირველს ნახე ვარში
მოქვის ევისკოპოსი დასწრებია კრებას, რომელიც
მოხდა ქ. ქუთაისში და რომელზედაც გამო-
ნახეს საჭირო ზომები, რომ ხალხში აღუძალდებიათ
დაცემული ზნეობა.

ახალი აშები და შენიშვნები.

ჩვენ ნამდვილად შევიტყუეთ, რომ მაისის თვეში
დანიშნულია იმერეთის სამღვდლოების დეპუტატების
კრება ქ. ქუთაისში. კრებამ, სხვათა შორის, ხელახლად
უნდა განიხილოს ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელთან
არსებული პანსიონის დახურვის შესახებ კითხვა.
წინა კრებანზე სამღვდლოებამ გარდაწყვიტა
პანსიონის დახურვა, მაგრამ ამ დროს სასწავლებლის
სამმართველოს არ წარმოუდგენია, თუ რა იქნებოდა
საჭირო სასწავლებლის შესანახავად, როცა პანსიონი
დაიხურებოდა. ესეა სამართველო დავალებულია
შეაღწიოს სასწავლებლის ხარჯთა აღრიცხვა
პანსიონის შესანახავად საჭირო ხარჯის გამო-
არჩევით და წარუდგინოს სამღვდლოების კრებას
განსახილველად და დასამტკიცებლად.

* *

— გარკი ხანია, რაც გამოხენილი პროფესორი ფილოლოგია გარბილი ამერიკიდან გაემგზავრა აფრიკაში მიამუშებებს ენის შესასწავლად. ამ დღეებში მასს სწერს თურქე, ჟურ 200 სიტყვამდე ვასწავლე მიამუნის სენსაო. ოდნავით სიტყვებზედ მეტი უფრო გარკვევით თქმის, მაგრამ იფაროვრადში გადაღება-გი ჟურ ვერ მოკავსრესო. მუკვ ესლა რამდენიმე უფრო მიამუნის ერთი ხინანსზე, რომელიც მათიოდ მეუბნება სოლემე: «დღლა მშვიდობისა, უფხოელა!» ერთი გორიდა, რომელმაც ოდნეად მეტი სიტყვა იღის ფიფიას ენაზედ, და ერთი ორანგუნტანგია, რომელსაც ჩემმა მასწავრმა რადენიმე გემანული სიტყვა დაასწავლაო.

მადლობა შენთვის, დემერთო! ზოგიერთ ხალხს თავის ენას ავიწყებინებენ და მიამუნებს კი ასწავლიან მიამუნურ ენას!..

* *

აზრლის 24 დღის 6 საათზედ მათი მადლ ფოვლად უსამდვლფოკსობა საქართველოს ექსპანსიონა წაბრძინდა კსეთში სამწესოს დასათვალეობლად. მთაი მადლ ფოვლად უსამდვლფოკსობა შობრძინდება ტვალა-სიდან ორბუკს, ვახანსა, გომბოქს, შუა მთის მონასტრებს დასათვალეობებს და სიღამოს 6 საათზე თელაჰს შობრძინდება. მეორე დღეს დასათვალეობებს თელაჰის ეკლესიებს და სასწავლებლებს. 4 საათზედ წაბრძინდება სოიელ აწუფს. 26 აზრლს აწუფიდაგან წაბრძინდება ალაგვრდის ტამრში, შემდეგ ანტას და თიონეოში. 27 აზრლს, დღის 6 საათზედ, თიონეთიდან უკან დაბრუნდება თელაჰზე და წაბრძინდება ს. კისელში, გრემსა, საბუქსა, შიღდასა და ევარქელში.

28 აზრლს, დღის 7 საათზედ, ევარქელიდან წაბრძინდება ისე თელაჰს, იქიდან სოიელ გურდელა-ურს, წინანდალს, კონდოლს, აგურას, განნამანსა, ქალურს, შაშინს, ურათუხანსა და გელსიცხეში, 29 აზრლს, დღის 7 საათზედ, გელსიცხედან ბაგურციხეზე წაბრძინდება ქ. სიღნაღს, ს. გურჯაანს, ბაგურციხეს, კანდანასა და ანაგაში. 30 აზრლს დასათვალეობებს ბოღბის წმ. ნინოს ტაძრს და ნაშუადღევის 3 საათზედ წაბრძინდება ხანისა წმ. სტეფანეს ტაძრში. იქიდან წაბრძინდება ტვალისს.

წმ. მოციქულთ-სწორი მარია მადალინელი.
რა დროდამ არის შემოღებული წითლად შედებილი აგვრცხით აღდგომის მიმეწვევა ქრისტიანებში?

მართლ-მადიდებელ ქრისტიანებს ძველის დროიდან დღემდე აქვთ ერთი კარგი ჩვეულება—პასექის დღესასწაულში ერთი ერთმანეთს უმკლევენ წითელს კვერცხს, როგორც მოწმობს ზვიბირ-გარდმოცემა, წითელი კვერცხის კვლევა შემოღებულია წმ. მოციქულთ-სწორის მარია მადალინელისაგან.

წმ. მარია მადალინელი ჩამომავლობით იყო ისხანარის ტომისაგან, იგი დაიბადა დაბა მადალაში, ამიტომ მარიამს ეწოდა მადალინელი. იგი იყო შებყრობილ ეშმაკთაგან. როცა იესო ქრისტე მოგზაურობდა ვალილიაში, მარიამი მივიდა მასთან და სთხოვა მაცხოვარს, რათა მას განეკურნა იგი. უფლმა, როცა დანიხა მისი სარწმუნოება, განკურნა იგი და განდევნა მისგან 7 ეშმაკი. ამის შემდეგ მარიამი განათლდა ქრისტეს დეთაბრიე სწავლით და შეიქნა იესოს ერთგული მოწვევი. ის დაყვიბოდა ქრისტეს და ემსახურებოდა მას (მარ. XV, 40—41). მარიამი სხვა დედებთან ერთად მიჰყვიბოდა მაცხოვარს, როცა უფალი მიჰყავდათ ჯვარზე საცემლად და სტიროდა, როცა იხილა ქრისტეს წამება (ლუკ. XVIII, 28—55). მარიამი დესწრო მაცხოვრის გვიამს ჯვარისაგან გარდამოხნას, გაჰყვა ქრისტეს გვიამს და იხილა, თუ სად დასაფლავეს იგი (მათ. XXVII, 61; მარკ. XV, 47) უფლის მკვდრეთით აღდგომის დღეს მარიამი, დღითი აღერ, მივიდა მაცხოვრის საფლავთან, რათა სცხოს იესოს გვიამს ნელსაცხებელი, მაგრამ მან ვერ ნახა იქ გვიამს ქრისტესი და ეს ამბავი მაშინვე აცნობა პეტრეს და იოანეს. შემდეგ მარიამი ხელახლად მივიდა ქრისტეს საფლავთან და პირველი ვიღირსა აღმდგარი ქრისტეს ხილვას, რაიცა მაშინვე აცნობა ქრისტეს მოწვევებს.

ქრისტეს ამაღლების შემდეგ მარიამ მადალინელი იმყოფებოდა წმ. მოციქულებთან და დღეთს-მშობელთან ერთად იერუსალიმში და ღეთის ედღრებაში ატარებდა დროს. როცა წმ. მარია მადალინელმა იხილა, რომ ქრისტეს სწავლა წარმატებით ვრცელდებოდა იერუსალიმში, თვითონაც იწყო ქრისტეს სარწმუნოების გავრცელება. ამ მიზნით ის გაემგზავრა რომში. მივიდა თუ არა რომში, იგი გამოეკხადა

იმერატორს ტიბერის და უძღვნა მას წითელი კვერცხი და რქვა: ქრისტე აღსდგა! შემდეგ მან უამბო იმერატორს ქრისტეს წამება და ბრალსა სდებდა პილატეს, რომ მან უმართლოდ დასაჯა ქრისტეო. რომინდამ წმ. მქადაგებელი გაემგზავრა ეფესში, იოანნე ლეოს-მეტყველთან, აქ დაბინადდა იგი და ეწეოდა იოანნეს ქადაგების საქმეში. ეფესოში იგი გარდაიცვალა და აქვე იქმნა დასაფლავებულ. მებუთე საუკუნეში, საბერძნეთის მეფის ლევის I მეფობის დროს, წმ. მარიამ მაგდალინელის ნაწილი იგადასვენეს ეფესოდან კონსტანტინეპოლში.

მარიამ მაგდალინელის მიბაძვით, რომელმაც იმერატორს ტიბერის მიართვა წითელი კვერცხი, ქრისტეანები პაექის ღვთისმეტყველებს ერთიერთმანეთს წითელს კვერცხებს. ეს ჩვეულება დღემდე იხილავთ ანტიკურ მთელს დედამიწაზე, სადაც კოსტოფორებენ მართლ-მადიდებელი ქრისტეანები. უნებლიედ იბადება კითხვა—რაგომ მინი-და-მინი წითელი კვერცხი მიართვა მარიამმა იმერატორს და არა სხვა რაიმე ნივთი? ეს გარემოება აიხსნება იუდეულების ძველი ჩვეულებით, რომლის ძალით იგიინ თავის მეგობრებს, კეთილის-მყოფელთ და მეუღროსთა მიართმევდნენ ხოლმე კვერცხს ნიშნად პატივისცემისა. მაგდალინელმა, როგორც ღარიბმა ქალმა, რომელსაც არ შეეძლო რაიმე უფრო ძვირფასი ნივთის მიართმევა, მიართვა იმერატორს კვერცხი—ეს ჩვეულებრივი საჩუქარი ღარიბთა. ამასთან აღდგომის წითელს კვერცხს აქვს სხვა მომასწავებელი მნიშვნელობაც. წითელი კვერცხი მოგვაცანებს ჩვენ ქრისტეს მკვდრეთი აღდგომას და ყოველთა მიტყალვებულთა აღდგომას, ეინადგან როგორც კვერცხის უსულო ხეყეჟოსადგან იბადება ცოცხალი არსება, ისე საფლავიდან, რომელიც არის დასაბამი სიცილიისა და ხრწნილებისა, აღსდგა მაცხოვარი და ოდენმე აღსდგვიან ყველა გარდაცვალებულნი მომავალი საუკუნო ცხოვრებისათვის. მარიამმა რაღა წითელი კვერცხი მიართვა იმერატორს? შეიძლება, წმ. მაგდალინელმა, რომელიც იყო ჭეშმარიტი ისრაელი, შეღება კვერცხი, მსგავსად იმისა, როგორც იუდეულები პაექის ღვთისმეტყველის ჩვეულებისამებრ, პაექის ღვთისმეტყველად დაკლული ზებრაყის სისხლს წაუსთამდნენ კარგზე, და ამ საბრძოლველად უჩინა იმერატორს, რომ ჩვენ გამოვიხსნით თავი მატოისნითა სისხლითა, ვითარცა ტარაგის უბიწოას და უმსჯიას ქრისტესითა (აპეტრ. 1, 18).

რედაქციის პასუხი

მღვდ. ა. არ.—. აი რომელ დღეებში არ შეიძლება გარდაცვალებულია დაწარხვა: პაექის დღეს და ქრისტეს შობას საღამომდინან და მათი იმერატორებით უდიდებულსობათა, მესგავრე ცესარეებისა და ცესარენას სახელწოდების დღეს, აგრეთვე მათი იმერატორებით დიდებულსობათა ტანტუდ აღსდგენის და გვირგვინოსების დღეებში. (ინილუქს. სინოდისა 1844 წ. 29 მასის; 1862 წელს 2 მარტს).

შემოსვენებულ დღეებს გარდა ყოველთვის შეიძლება დაწარხვა გარდაცვალებულისა როგორც ერის კაცის ისე მღვდლისა, კარგია, რომ მღვდლის წესის ატემაზედ დეკრეტის 6—7 მღვდელი, მაგრამ, თუ შესაძლებელი არ არის ოთხი ნუთი მღვდლის შოვა, მაშინ ერთსაც და ორსაც შეუძლია აღასრულოს წესი.

მღ. ზ.—მე ნე.—მე. თქვენი სჯულია მკაცრული ჩვეულება არ იხტება. ვაყვესიაში გარდაცვალებულის დაწარხვა მკაცრული ჩვეულება არ არის. საფლავის დაწარხვა ღვთისმეტყველისა არ უკარგეს მლოცვეს, პირიქით ზოგერთი გზა-და-გვალ დაწარხული კაცი ჭეშმარიტ გზას აღგება, დასაფრთხილებელი არ არის ექიმობისგან გაზვიადებული აზრი სასაფლავობის მკაცრულია. რომ კარგად გამოვივლით, დავრწმუნდებით, რომ ყველგან ერთნაირად იბადებიან და ჭვედებიან და შესაწინევი სარგებლობა არ მოაქვს მიტყალვებულთა გვაშობის დაწესება და არც მიტყალვებულთა დასაფლავებას მოაქვს კაცობრიობისათვის შესაწინევი გნება.

შინაბრძნი: მოსტყვევებული მღვდლების დაბოგნისა გამო.—ზედაცვალებული შენიშვნები სამრევლო სკოლის მასწავლებელთა საუფრადლოდ.—ზედაცვალების ისტორიიდან.—თავნიკოლოზ ბარათაშვილი.—ნიკოლოზ ბარათაშვილის ნუსხის დადამოსვენების გამო (ღვექსი).—ღმერთი რად მიწვევს მასა? (ღვექსი).—მოქვის ტყაბრი.—ახალი ამბები და შენიშვნები.—მოცუქელთ-სწორი მარიამ მაგდალინელი.—რედქციის პასუხი.